

ya başladı (BA, *HH*, nr. 90). Fakat herhangi bir suikasta uğramaması için yeniçeri ağalığından alınarak aynı yılın sonlarında, üzerinde Bursa ve İzmit sancakları mutasarrıflığı da olduğu halde vezirlikle İstanbul Boğazı'nın Rumeli yakası muhafızlığına getirildi (BA, *HH*, nr. 17480). İstanbul'dan uzaklaştırılmamasının sebebi gerektiğinde emrindeki kuvvetlerle hemen yardıma koşması idi.

Hüseyin Paşa'nın asıl önemli rolü Yeniçeri Ocağı'nın ortadan kaldırılması sırasında oldu. Onun kararlı tutumu ve tavsiyesiyle Eşkinç Ocağı'nın teşkilinden sonra, yeniçerilerin yeni tâlim şekillerini reddedip 15 Haziran 1826 tarihinde ayaklanmaları üzerine emrindeki sekban askerleri ve topçularla yetişerek Boğaz'ın Anadolu yakası muhafızı Darendeli İzzet Mehmed Paşa ile birlikte yeniçeri kışlalarını top ateşine tuttu (*Lutfi*, IX, 77). Bu hizmetlerine karşılık, üzerinde eski görevleri olduğu halde yeni kurulan Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye seraskerliğine getirildi. Bu görevi sırasında da özellikle âsi yeniçerilerin bertaraf edilmesinde önemli hizmetleri geçen Ağa Hüseyin Paşa, Mayıs 1827'de seraskerlikten istifa ettiyse de Boğaz muhafızlığı görevi üzerinde kaldı. 1828-1829 Osmanlı-Rus savaşında ordu seraskeri olarak Şumnu ve Balkanlar'ın savunmasıyla görevlendirildi (*a.g.e.*, II, 25). Şumnu'yu azimle müdafaa etti, fakat Ruslar'ın Aşağı Tuna'daki istihkâmları ele geçirmesine engel olamadı. Daha sonra "sevâhil seraskeri" unvanıyla Kamçı Suyu'na, ardından Rusçuk muhafızlığına tayin edildi, savaştan sonra Edirne valiliğine getirildi (1831). İşkodra'daki Arnavut isyanı dolayısıyla Üsküp'e gönderildi. 1832'de Mehmed Ali Paşa'nın oğlu İbrâhim Paşa kumandasındaki Mısır kuvvetlerine karşı gönderilen ordunun başında serdar olarak Halep'e gitti. Bazı kaynaklara göre Hüseyin Paşa bu göreve sadâret pâyesiyile getirilmiştir (*Sicill-i Osmânî*, II, 226). Ancak Osmanlı kuvvetlerinin önce Humus civarında, sonra da Belen Geçidi'nde arka arkaya mağlûp olması üzerine aynı yıl içinde serdarlık görevinden ve Edirne valiliğinden alındı (*Lutfi*, IV, 17). Bir süre İstanbul'da ikamet etti ve bu sırada II. Mahmud tarafından "iftihar" nişanıyla ödüllendirildi. Halep'ten dönerken yanında bulunan pek çok para, mücevherat, değerli eşya ve birkaç kölesinin hazine memurlarınca bir ecnebi gemisine yüklenmesine ve bu geminin de firar etmesine çok üzülen Hüseyin Paşa 1833 Ağustosunda Vidin muhafızlığına getirildi. Uzunca bir süre bu görevde kaldıktan

sonra 1843 yılında İstanbul'a çağrıldı. Burada Kılâ-i Hâkânîyye nâzırlığı yaptı ve bazı meclislerde görev aldı. 1847'de ikinci defa tayin edildiği Vidin muhafızlığı sırasında 25 Nisan 1849 tarihinde vefat etti. Önce burada kale içine defnedildiyse de Vidin ve dolaylarının Bulgarlar tarafından işgali üzerine kemikleri Şûrâ-yı Devlet âzasından oğlu Ali Şevket Paşa tarafından İstanbul'a getirildi ve Topkapı Mezarlığı'na gömüldü.

Zekî, gayretli, cesur, sadık, ciddi bir kimse olan Hüseyin Paşa'nın geceleri huzurunda kitap okutup dinlediği, Sultan Abdülmecid'in kendisini huzuruna kabulde ona saygı gösterdiği ve oturmasına müsaade ettiği nakledilmektedir (*a.g.e.*, I, 236; VIII, 180).

Hüseyin Paşa'nın görev yaptığı yerlerde pek çok hayratı vardır. Boğaz muhafızı iken "Kılâ-i Hâkânîyye" denilen yirmi sekiz kaleyi, Baltalimanı ve Çakalburnu tabyalarını tamir ettirmiş, bazısına yeni sarnıçlar yaptırmış, Kalender Kasrı'na dağdan tatlı su getirtmiştir. Bâb-ı Seraskerî'deki kâgir yangın kulesini de (bk. BEYAZIT YANGIN KULESİ) II. Mahmud'un emriyle Ağa Hüseyin Paşa yaptırmıştır. Hatta kule inşaatının tamamlanmasında tarih düşüren Keçecizâde İzzet Molla'ya görevli bulunduğu Şumnu'dan câize göndermiştir (*a.g.e.*, VIII, 181). İstanbul Emirgân'da iskele başında kâgir bir muvakkithânesi de bulunan Hüseyin Paşa Şumnu'ya dört saatlik mesafeden tatlı su getirtmiş ve bunun için bir çeşme, yine Şumnu'da kâgir olarak Fedâi ve Çengel adlarında iki tabya yaptırmıştır. Ayrıca Semendire'de köprüsü, Silistre'de cami, mektep ve medresesi, Lom kasabasında iç kalede camisi ve Lom Suyu üzerinde yedi gözlü kâgir bir köprüsü de mevcut olup Niğbolu'da iki çeşme, iki erzak ambarı inşa ettirmiş ve Niğbolu Kalesi'ni onartmıştır. Aynı şekilde Belgradcık kazasındaki Eski Kale'yi stratejik önemi sebebiyle yeniden inşa edip genişletmiş, burada yeni tabyalar ve yirmi topu alacak büyüklükte bir kale ile çeşme yaptırmıştır. Vidin'de "koç" denilen büyük ambarlarla otuz iki topu alacak şekilde cephaneli bir karakolhane ile Kumbayırı Kapsı'nda yirmi sekiz topu alacak kapasitede kâgir bir kale yaptıran Hüseyin Paşa Vidin ve Varna'da askerî hastahaneler inşa ettirmiştir. Filibe'ye iki buçuk saat mesafeden getirttiği tatlı su için kırk üç adet çeşme ile kâgir büyük bir şadırvan, Edirne'de Havâss-ı Mahmud Paşa'da (Hasköy) çeşme ve şadırvan yaptırdığı gibi Lüleburgaz Camii'ni tamir ve burası için de yine bir şadırvan inşa ettir-

miştir (*a.g.e.*, VIII, 182). Hüseyin Paşa, Edirne valiliği sırasında şehrin manzaralı bir yerinde inşa ettirdiği büyük konakta 1846 yılında Sultan Abdülmecid'i ağırlamıştır (*DİA*, X, 433).

BİBLİYOGRAFYA :

BA, *HH*, nr. 18, 90, 130, 134, 17480, 42987; TSMA, nr. E. 5216/41; H. von Moltke, *Türkiye Mektupları* (trc. Hayrullah Örs), İstanbul 1969, s. 101-102; Esad Efendi, *Üss-i Zafer*, İstanbul 1293, s. 109-110; Cevdet, *Tarih*, XII, 55, 70, 72-73, 146-148, 176; Lutfi, *Tarih*, I, 128, 153-155, 236; II, 25-26, 39, 72; IV, 17-18; VIII, 178-182; IX, 77; *Sicill-i Osmânî*, II, 226; Uzunçarşılı, *Kapukulu Ocakları*, I, 410, 442, 519, 522 vd., 548 vd.; Gövsa, *Türk Meşhurları*, s. 16-17; Karal, *Osmanlı Tarihi*, V, 120, 129-130, 146, 151; *Kâmûsü'l-â'lâm*, I, 225; IV, 3189; "Ağa Hüseyin Paşa", *TA*, I, 220; J. H. Mordtmann, "Ağa Hüseyin Paşa", *İA*, I, 147-148; H. A. Reed, "Husayn Pasha", *El²* (Fr.), III, 649-650; Ali Ekber Diyanet, "Ağa Hüseyin", *DMBİ*, I, 437-439; Semavi Eyice, "Edirne (Mimari)", *DİA*, X, 433.

ABDÜLKADİR ÖZCAN

HÜSEYİN PAŞA, Amcazâde

(bk. AMCAZÂDE HÜSEYİN PAŞA).

HÜSEYİN PAŞA, Cezayirli

(bk. CEZAYİRLİ HÜSEYİN PAŞA).

HÜSEYİN PAŞA, Deli

(ö. 1069/1658)

Girit serdari ve sadrazam.

Bursa Yenişehir'de doğdu (Silâhdar, I, 178). Genç yaşta İstanbul'a gitti. Önce Eski Saray'da, ardından Topkapı Sarayı'nda eğitildi. Zülüflü baltacılar sınıfına girerek burada ağa dairesinde hizmet etti. Enderrun'da bulunan pehlivanlar arasında adı geçen ve bedenen çok güçlü bir yapıya sahip olan Hüseyin Ağa, İran elçisinin kim senin kuramayacağını iddia ettiği yayı kurunca IV. Murad'ın dikkatini çekti ve onun yakınları arasında yer aldı. Daha sonra küçük mîrâhurluğa, ardından da büyük mîrâhurluğa getirildi, buradan vezirlik rütbesiyle kaptan-ı deryâlığa tayin edildi (Haziran 1634). Donanma işlerini kethüdâsı Piyâle Bey'e bırakarak "derya kalemi"ne bağlı zeâmet ve timar sahipleriyle birlikte IV. Murad'ın yanında Revan Seferi'ne katıldı (1635). Revan Kalesi'nin fethinde özellikle topçuluktaki maharetiyle padişahın gözüne girdi. Daha sonra katıldığı Tebriz Seferi sırasında Mısır valisi oldu ve bu görevde bir yıl dokuz ay kadar kaldı. Mısır'da adı bazı suistimallere karışınca görevinden alındı, bir süre Çinili Köşk'te

hapsedildi, mal ve emlâkinin müsâdere edilmesiyle cezalandırıldı.

Kısa süre sonra eski itibarını elde ederek padişahın nedimi olan Hüseyin Paşa vezirlik rütbesini yeniden kazandı. 1638 Bağdat Seferi'ne padişah musâhibi olarak katıldı ve ordu Konya'ya yaklaşırken Anadolu beylerbeyiliğine getirildi. Bağdat muhasarasında iki kulenin ele geçirilmesinde, Bağdat sokaklarındaki çarpışmalarda ve iç kaledeki Narin Kule'nin alınmasında büyük hizmetleri görüldü. IV. Murad tarafından sefer dönüşünde tekrar kubbe vezirliğine tayin edildi. O sırada Sadrazam Kemankeş Mustafa Paşa aleyhindeki faaliyetlerde önemli rol oynadı ve sadâret kaymakamı Tabaniyassı Mehmed Paşa'nın öldürülmesi hadisesinde etkili oldu; ardından ondan boşalan kaymakamlığa getirildi (16 Aralık 1639). Ocak 1640'ta ikinci defa kaptanpaşalığa tayin edildi; aynı yıl içinde Karadeniz'de ticareti engelleyen Rus-Kazak korsanlarını takiple görevlendirildi. Ele geçirdiği otuz kadar korsan gemisini İstanbul'a gönderdi. Sekiz ay sonra Özi muhafızı oldu. Bu görevde iken Rus işgaline uğrayan Azak Kalesi'ni kurtarmakla vazifelendirildi. Maiyetinde Silistre kuvvetleriyle Kaptanıderyâ Siyavuş Paşa, yeniçeri kethüdâsı Haydar Ağazâde, Kırım Hanı Bahadır Giray ve Kefe Valisi Yûsuf Paşa olduğu halde Azak'ı kuşattı; ancak mühimmatın bitmesi ve Siyavuş Paşa ile olan anlaşmazlık yüzünden üç ay kadar sonra muhasarayı kaldırmak zorunda kaldı.

1642 Şubatında Bosna, ardından Bağdat valiliklerine getirilen Hüseyin Paşa, buralarda bir süreden beri bozulmuş olan asayiş sağladığı gibi Bağdat'ta Şat üzerindeki Kameriye Camii'ni onarttı. Tayin edildiği yerlerdeki başarılı hizmetlerinden dolayı itibarı yükseldi ve padişah

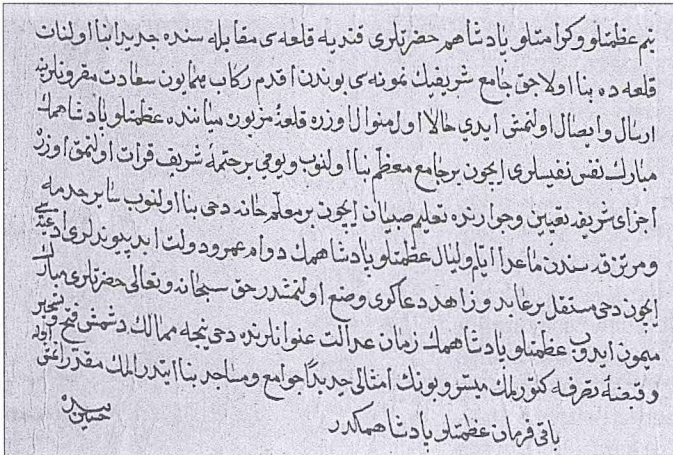
muhasipliği için Bağdat'tan çağrıldıysa da rakiplerinin tesiriyle İstanbul'da fazla kalamadı, Budin valiliğine tayin edildi. Bu arada Girit seferi başlamış, tayinler de hızlanmıştı. Hanya'nın fethi üzerine ikinci vezir rütbesiyle Hanya muhafızlığına getirildi. Emrindeki kuvvetlerle Anabolu'dan Girit'e hareket eden Hüseyin Paşa kuvvetli bir fırtına çıkması üzerine Benefşe Limanı'na sığındı. Venedik donanmasının tehdidinden orada kışlayacağı söylenisini yayararak kurtuldu; bir süre sonra İstanbul'dan gönderilen yedi kadirge ve on Rodos gemisinin himayesinde üç günde Hanya'ya ulaştı (1646). Burada önce devam etmekte olan Venedik saldırılarını önledi, özellikle Hanya-Tuzla arasında güvenliği sağladı; bu arada da Venediklilerin teşvikiyle çeteler kurarak etrafı rahatsız eden atlı dağ köylülerine karşı adada 300 kişilik bir süvari birliği meydana getirdi. Daha sonra Girit serdarı Civan Kapıcıbaşı Mehmed Paşa'nın maiyetinde Suda kuşatmasına katıldı. Bu sırada serdarın ölümü üzerine vekâleten kuşatmayı sürdürdü, bir süre sonra da Girit serdarlığına getirildi (1646). Hüseyin Paşa hemen ordu erkânını toplayarak çok muhkem olmasından ve deniz tarafından donanmanın yetersiz kalmasından dolayı Suda Kalesi'nin muhasarasının kaldırılmasını teklif etti ve bu teklifi benimsendi. Daha sonra bu kalenin civarında bir miktar kuvvet bırakılarak Resmo'nun kuşatılması kararlaştırıldı. Hüseyin Paşa kumandasındaki Osmanlı kuvvetleri kırk günlük bir kuşatmadan sonra 14 Kasım 1646'da Resmo Kalesi'ni fethetti. İstanbul'da büyük sevinçle karşılanan bu başarısı üzerine Sultan İbrâhim bazı hediyeler göndererek Hüseyin Paşa'yı tebrik etti. Böylece Hüseyin Paşa'nın Girit'e gelişinden sonra Kisamo, Apokorano, İstirni, De-

ğirmenlik, Granbosa, Milapotomo ve Resmo gibi kale ve müstahkem mevkiiler alınarak adanın doğu kısmı Türk hâkimiyetine girmiş oldu. Hüseyin Paşa Resmo'da bir kiliseyi Sultan İbrâhim adına camiye çevirip kendi adına da bir cami, medrese ve hamam inşa ettirdi. Ayrıca şehrin imarı için çeşitli tedbirler aldı.

Nisan 1647'de Kandiye'yi kuşatmak için Resmo'dan ayrılan Hüseyin Paşa önce şehir civarındaki müstahkem yerleri ele geçirdi. Kandiye adanın en müstahkem kalesiydi, içinde bol miktarda top ve tüfek vardı. Durum İstanbul'a bildirilmiş, top ve cephaneye istenmişti. Ancak Çanakale Boğazı'nı kapatan Venedikliler Girit'teki Osmanlı kuvvetlerine yapılacak yardımı engelliyorlardı. Ayrıca o sıralarda hükümet merkezindeki karışıklıklar devlet erkânına Girit'teki sıkıntıyı âdetâ unutturmuştu. Böylece bir yıldan fazla zaman geçti. Hüseyin Paşa bütün bunlara rağmen kuşatmayı sürdürdü. 13 Eylül 1649'da Kandiye Kalesi'ne yapılan üçüncü hücumdan da olumlu bir sonuç alınamadı. Fakat kale abluka altında tutulmaya devam edildi. Bu arada Hüseyin Paşa müstahkem Kandiye Kalesi'ni kontrol altında tutabilmek için yeni yapılacak bir kalenin planlarını ve masraf defterini İstanbul'a gönderdi. Fakat merkezden gerekli 250.000 kuruşu ödemenin imkânsız olduğu belirtilerek masrafı Girit vâridâtından karşılamak üzere kalenin inşası hususunda serdar serbest bırakıldı. Bunun üzerine Hüseyin Paşa dört buçuk ayda İnâdiye Kalesi'ni inşa ettirdi.

Beş yıldır Girit'te bulunan Hüseyin Paşa bütün imkânsızlıklara rağmen yavaş yavaş adanın fethini gerçekleştirirken aldığı yeni idarî tedbirler, düzenlemeler ve âdil vergi sistemiyle halkı Türk idaresine ısındırmış, hatta bazılarının müslüman olmasını sağlamıştı. Onun bu faaliyetlerini kışkırtan İstanbul'daki rakipleri tekrar entrikalara başladılar. İnâdiye Kalesi'nin inşası dolayısıyla eksilen Girit gelirlerini gözden geçirmek üzere adaya müfettiş gönderilmesi onu oldukça etkiledi. Bu arada uzunca bir süreden beri ulûfe alamayan asker de otağını yağmaladı. Bu isyanın planlayıcısı o sırada Rumeli beylerbeyi olan Zurnazen Mustafa Paşa idi. Bu hadise üzerine Hüseyin Paşa istifa ettiyse de kendisine görevinde kalması bildirildi; az sonra da 28 Şubat 1656'da Süleyman Paşa'nın yerine sadrazamlığa tayin edildi, mührü Girit'e gönderildi. Zurnazen Mustafa Paşa da sadâret kaymakamı oldu. Ancak sadâret mührü daha

Hüseyin Paşa'nın
Kandiye
Kalesi'nde cami
ve muallimhâne
inşası için
bir arzi
(TSMa, nr. E 10819)

Girit'e ulaşmadan Mustafa Paşa asaleten vezirîâzamlığa getirildi; böylece Hüseyin Paşa haberi bile olmaksızın azledilmiş sayıldı.

Hüseyin Paşa, Köprülü Mehmed Paşa'nın sadrazamlığı zamanında Kandiye muhasarasında başarısız olduğu ithamıyla Girit serdarlığından alınarak merkeze çağrıldı. Edirne'de IV. Mehmed tarafından huzura kabulü sadrazamı tedirgin etmişti. Köprülü, Girit'teki kuvvetlere gönderilen parayı kötüye kullanma ve Kandiye'nin fethinde gevşeklik gösterme gibi suçlamalarla kendisine rakip olarak gördüğü Hüseyin Paşa'yı ortadan kaldırmak istiyordu. Hatta bunun için dönemin şeyhülislâmı Bolevî Mustafa Efendi'den fetva istemiş, fakat alamamıştı. Şeyhülislâmdan başka Dârüssaâde ağasının ve Vâlîde Turhan Sultan'ın da himayesi sayesinde Köprülü rakibini kaptan-ı deryâlığa tayine mecbur kaldı. Bu onun üçüncü kaptanpaşalığı idi.

Hüseyin Paşa, Köprülü'nün kendisi aleyhindeki emellerini bildiği için kaptanpaşalığı esnasında çok dikkatli davranıp herhangi bir şikâyet fırsat vermemeye çalışmış, hatta derya beylerinin kaptan-ı deryâya sunmaları gelenek olan hediyeleri bile almamıştı. Bunun üzerine Köprülü onu 13 Aralık 1658'de geniş yetkilerle Rumeli beylerbeyiliğine tayin etti. Bu görevi sırasında Hüseyin Paşa, kapı halkının masraflarını karşılamak üzere halktan bir miktar cerîme talep etmişti. Köprülü tarafından her hareketi takip edilen Hüseyin Paşa'nın bu talebi üzerine Filibe Kadısı Süleyman Efendi merkeze bir şikâyet-nâme gönderdi. Ayrıca Rumeli'den bazı şikâyetçilerin de gelmesi üzerine Hüseyin Paşa görevden alınarak İstanbul'a çağrıldı. Aslında bu şikâyet olaylarının sadârette rakipsiz kalmak isteyen Köprülü'nün bir tertibi olduğu anlaşılmaktadır. Padişahın huzurunda sorgulanan Hüseyin Paşa, suçu sabit görülerek dostlarının ricasına rağmen Yedikule Zindanı'nda idam edildi (3 Rebülâhîr 1069/29 Aralık 1658). Bu olay halk arasında büyük bir infiale sebep olmuştur. Hüseyin Paşa'nın mezarı Yedikule dahilindeki has bahçede Yıldızlı (Mücevher) kapıdadır. Mezartaşı Üsküf serpuşlu olup kitâbesizdir. Oğlu Sarı Mustafa Paşa III. Ahmed'in kızı Sâliha Sultan'la evlenmiştir.

Halk arasında "Er", atılğanlığı, cesareti ve pervasızlığından dolayı da "Deli" lakabıyla tanınan Hüseyin Paşa güçlü vücut yapısına sahip bir vezirdi. Revan ve Bağdat kuşatmalarında özellikle Girit'in

fethinde gösterdiği kahramanlıklarla halk arasında haklı bir şöret kazanmıştı. Hany, Kandiye ve Ayatodori kaleleri dışında Girit'in fethinde büyük payı olduğunda şüphe yoktur. Harp sanatında mahir, kararlarında isabetli bir kumandan olan Hüseyin Paşa Hany, Resmo ve İnâdiye'de cami, mektep, medrese, tekke, hamam, çeşme vb. eserler yaptırmıştır (Sîlâhdar, I, 178 vd.). Köprülü'zâde Fâzıl Ahmed Paşa Kandiye'nin fethini tamamladıktan sonra bir kiliseyi Deli Hüseyin Paşa adına camiye çevirterek kadirşinâşlık örneği göstermiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Peçuylu İbrâhim, *Târih*, II, 447; Kâtib Çelebi, *Tuhfetü'l-kibâr* (s.nşr. Orhan Şaik Gökyay), İstanbul 1973, s. 177, 180 vd., 193, 196, 214; a.mlf., *Fezleke*, II, 171, 221, 289, 357 vd.; Solakzâde, *Târih*, s. 757; Karaçelebizâde Abdülaziz Efendi, *Rauzatü'l-ebrâr*, Bulak 1248, s. 595; Mehmed Halife, *Târih-i Gilmânî*, İstanbul 1346, s. 36; Vecihî Hasan Efendi, *Târih*, Köprülü Ktp., Hâfız Ahmed Paşa, nr. 255, vr. 4^b, 16^a, 20^a, 33^a, 64^{a-b}, 65^a, 95^a, 109^b; Abdurrahman Abdi Paşa, *Vekâyi-nâme*, TSMK, Koşuşlar, nr. 915, tür.yer.; Muhibbî, *Hulâsatü'l-eşer*, II, 123-124; Nâimâ, *Târih*, III, 33, 169, 400, 403, 405, 420, 428; IV, 157 vd., 201 vd., 380, 387, 417, 430 vd.; V, 22-24, 41 vd., 82, 213, 219-221, 273, 299, 388; VI, 50, 133, 149, 155, 158, 255, 315, 325-327, 384 vd.; D. Kantemir, *Osmanlı İmparatorluğunun Yükseliş ve Çöküş Tarihi* (trc. Özdemir Çobanoğlu), Ankara 1980, III, 398-399; Sîlâhdar, *Târih*, I, 178-180; Şeyhî, *Vekâyi'u'l-fuzalâ*, I, 88, 89, 150, 151, 153; *Sefînetü'l-vüzerâ*, Süleymaniye Ktp., Hafid Efendi, nr. 245, vr. 5^b, 6^a, 7^b; Ayvansarayî, *Vefeyât-ı Selâtin*, s. 15; Hammer (Atâ Bey), IX, 209, 215, 231, 267; XI, 33, 34, 47; Atâ Bey, *Târih*, II, 217; *Sicill-i Osmânî*, II, 193-194; Mehmed Ziya, *İstanbul ve Boğaziçi*, İstanbul 1336, I, 86; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, III/1, s. 200, 206, 219 vd., 231, 262, 288, 290, 328 vd., 395, 420; III/2, s. 476; Danişmend, *Kronoloji*, III, 400 vd., 512, 549, 550; Ahmet Mumcu, *Osmanlı Devletinde Siyaseten Katl*, Ankara 1985, s. 105, 107; İsmet Parmaksızoğlu, "Hüseyin Paşa", *İA*, V/1, s. 650-654; a.mlf., "Husayn Pasha", *El²* (İng.), III, 626.

MÜCTEBA İLGÜREL

HÜSEYİN PAŞA, Küçük

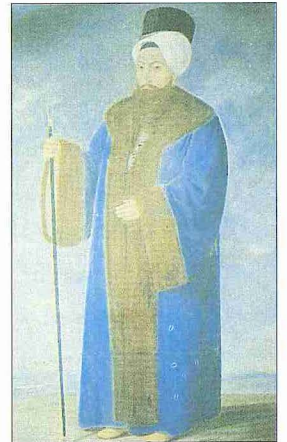
(ö. 1218/1803)

Osmanlı kaptan-ı deryâsı
ve veziri.

Vefatında kırk altı yaşlarında olduğu belirtildiğine göre 1172'de (1758-59) doğmuş olmalıdır. Bazı kaynaklarda Çerkez veya Gürcü asıllı olduğu, aslen Ahıskalı olan Vezir Sîlâhdar İbrâhim Paşa tarafından 1181'de (1767-68) III. Mustafa'ya takdim edildiği belirtilir. Enderun'da öğrenim gördükten sonra Şehzade Mehmed'in hizmetinde bulundu. III. Selim hü-

kümdar olunca (7 Nisan 1789) mâbeyincilik ve tebdilcilik göreviyle hâne-i hassaya nakledildi ve beş altı ay kadar sonra başçuhadarlık makamına getirildi. Cevdet Paşa bu tayinin usule aykırı olduğunu belirtmektedir. Hüseyin Ağa bu görevde iken hükümdarın Beşiktaş'ta İhlamur'daki nişan tâlimlerinde bulunduğu gibi Fransız elçisi H. Sebastiani ile İshak Bey arasında Osmanlı ordusuna verilecek yeni nizam çalışmalarına da katıldı. Böylece III. Selim'in sevgi ve takdirini kazanarak 16 Receb 1206'da (10 Mart 1792) vezâret rütbesiyle kaptan-ı deryâlığa tayin edildi ve ölümüne kadar bu görevde kaldı. Ayrıca I. Abdülhamid'in kızı Esmâ Sultan'la nikâhlanarak (7 Şevval 1206/29 Mayıs 1792) saraya damat olmuştur (düğün tarihi 5 Cemâziyelevvel 1207/19 Aralık 1792).

Hüseyin Paşa'nın kaptan-ı deryâ ve vezir olarak faaliyetlerini dört grupta toplamak mümkündür. Bunlardan ilki Ege denizinde korsanlarla yaptığı mücadelelerdir. Bu sıralarda Ege denizinde bazı Rus bandıralı pek çok korsan Osmanlı tüccar gemilerinin seyrü seferine engel olmakta, bunları yağmalamakta, kıyılara da baskınlar düzenlemekteydi. Bu sebeple Küçük Hüseyin Paşa görevi devralır almaz denize açılmış ve korsanlardan on beş parça tekne ile etrafı kasıp kavuran Lambro isimli korsanı etkisiz hale getirmiş, Karakağan adlı bir diğeri de yakalanarak idam edilmişti. Onun kısa süredeki bu başarıları padişah nezdinde itibarını arttırmakla birlikte diğer devlet adamlarını kıskandırmıştır. İkinci görev alanını Vidin seraskerliği sırasındaki faaliyetleri oluşturur. 1794'ten sonra âsilerin merkezi haline gelen Vidin'de Pazvandoğlu Osman'ın itaate alınmasına çalışmış, fakat başarılı olunamayınca 27 Kasım 1797'de Bâbü'lî'de toplanan Meclis-i Umûmî'de onun bertaraf edilmesine karar verilmiş-

Küçük
Hüseyin Paşa'yı
tasvir eden
yağlı boya
bir tablo
(E. Özdeniz,
İstanbul'daki
Kaptan-ı
Deryâ
Çeşmeleri
ve Sebilleri,
İstanbul 1995,
s. 296)